

תוכן עניינים

6.....	תקציר	
7.....	Abstract	
8.....	מבוא	
9.....	1. סקירת ספרות	
9	1.1 התנדבות	
9	1.2 השפעות על מתנדבים	
10	1.3 מתנדבים צעירים (ילדים ומתגברים)	
11	1.4 מניעים להתנדבות	
13.....	2. מערך המחקר	
13	2.1 משתתפי המחקר	
14	2.2 כלי המחקר	
14	2.3 הליך המחקר	
15	2.4 ניתוח הממצאים	
16.....	3. ממצאים	
16	3.1 סיטואציה אישית בתוך הפעילות ומוטיבציה	
18	3.2 תפיסות טרם הפעילות	
20	3.3 חווית ההתנדבות	
22	3.4 תפיסות לאחר תכנית ההתערבות	
23	3.5 השפעות ארוכות טווח	
25.....	4. דיון ומסקנות	
26	4.1 הפער בין תרומה והבנת משמעותה	
27	4.2 תרומה מעצימה	
28.....	5. מסקנות	
28	5.1 תרומת המחקר	
28	5.2 מגבלות המחקר והמלצות למחקרי המשך	
30.....	6. ביבליוגרפיה	
32.....	נספחים	
32.....	נספח א': קווי מתאר לריאיון חצי מובנה	
33.....	נספח ב': ראיונות המחקר	

מבוא

שאלת המחקר: מה הם המניעים להתנדבות בקרב בני נוער ומה הן ההשלכות של ההתנדבות על המתנדב

?

התנדבות היא עבודה שלא לשם שכר או תמורה אחרת, אשר נעשית לטובת הקהילה, הסביבה או לטובתו של אדם אחר. התנדבות היא פעולה אשר נעשית מרצונו החופשי של האדם ומונעת על ידי רעיון או מטרה מסוימים, כמו גם על ידי ערכה בעיני המתנדב (שפירא, טסלר, השחר יערי, פריזאדה, שטיינמץ והראל-פיש, 2018). פעילויות התנדבות תורמות לחברה, לחוסנה וללכידות שלה. ככלל, התנדבות רווחת יותר בשירותי החירום וההצלה השונים, בסיוע לאוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים, כגון קשישים או ילדים בסיכון, בטבע למען לאיכות הסביבה או להגנה על בעלי חיים וכדומה (שפירא ואח', 2018) אך לא רק. אירועי חברה וספורט גדולים ומרכזיים, כדוגמת האולימפיאדה או המונדיאל, נשענים ברובם על תרומות והתנדבות. הדבר מלמד אותנו על המקום המרכזי שממלאת ההתנדבות בחברה ובעולם כולו (Painstil, 2019).

בני נוער מצויים בתקופת גיל המכונה 'גיל ההתבגרות', המאופיינת בחיפוש אחר זהות אישית וקולקטיבית. לפיכך, תקופת ההתבגרות מהווה זמן ייעודי חשוב למציאת מיקומם וזהותם של בני הנוער בקהילה בה הם חיים. מודעותם של בני הנוער לתהליך יכולה לבוא לידי ביטוי במעורבות בפעילויות התנדבותיות (ביליג ופרידמן, 2017).

קיים מידע ספרותי מועט ביותר בכל הקשור לתחום ההתנדבות בקרב בני נוער וכיום, אין מספיק מחקרים שעוסקים בנושא ההתנדבות בקרב בני נוער, ובמיוחד במניעים שלהם להתנדבות (Pine, Tarrant, Lyons, & Leathem, 2018). מיעוט המחקרים והספרות המקצועית בתחום בולט במיוחד ביחס לבני נוער בישראל (שפירא ואח', 2018). לפיכך, לדעתי, יש חשיבות למחקר בנושא וללמידה מה הם המניעים שמובילים בני נוער להתנדב ומה הן ההשפעות של ההתנדבות על בני הנוער ועל חייהם. חקר התחום והבנת המניעים להתנדבות וההשפעות שלה על בני הנוער, יוכלו לסייע בהאדרת מנגנון ההתנדבות וביצירת מארג חינוך איכותי להתנדבות. בתרבות האמריקאית למשל, התנדבות מהווה ערך מרכזי ומכונן. לפיכך, בארצות הברית, נעשים מאמצים אקטיביים במסגרות החינוך ובבתי הספר לעודד פעילות התנדבותית בקרב התלמידים מתוך תפיסה הגורסת כי סביר יותר שכך הם יתמידו בפעילויות התנדבות גם לאחר תקופת הלימודים. התפיסה היא כי חינוך להתנדבות במסגרת בית הספר יוצרת אצל בני הנוער "רוח התנדבותית"

שתלוה אותם גם בחייהם הבוגרים (Painstil, 2019). כמו כן, בשנים האחרונות צובר תחום ההתנדבות תנופה רבה (שפירא ואח', 2018) כך שהנושא אקטואלי מאוד.

1. סקירת ספרות

1.1 התנדבות

המשמעות הבסיסית של המונח התנדבות היא שימוש בזמן, או תיעול זמן למטרה מסוימת, ללא קבלת תמורה בגינו. יש המתארים התנדבות כמעין "עבודה ללא תשלום" שיכולה להיעשות על ידי יחיד או על ידי קבוצה לתועלת האחר, ללא ציפייה לרווח כספי (Hill, Russel & Brewis, 2009). אחרים, מדגישים את היותה של ההתנדבות פעולה שנעשית מתוך רצון חופשי, ללא פקודה מגבוה או כפייה כך שלדידם אין היא דומה כלל לעבודה. אך הכל מסכימים על אלמנט היעדר התמורה (שפירא ואח', 2018).

על אף שבבסיסה פעילויות ההתנדבות מכוונת לטובת הזולת, מחקרים רבים מלמדים כי ההתנדבות לא מועילה רק לאחר אלא גם תורמת ומוסיפה למתנדב עצמו. על ידי התנדבות למען האחר, המתנדב מפתח כישורים וצובר לעצמו ניסיון שיכול לשמש לו כחלק מהרזומה התעסוקתי שלו, למשל בעת הגשת קורות חיים למקומות עבודה. בכך, נטען, כי מתנדבים צוברים יתרון לעומת לא מתנדבים, שלא נחשפים להזדמנויות הללו (Williams, 2017).

במקרים רבים, התנדבות מהווה בסיס משמעותי לפעילותם של שירותים חיוניים. כך למשל, ארגוני החירום בישראל מושתתים במידה רבה על מערך מתנדבים (Simon & Falon, 2011). בשל כך, ארגוני החירום משקיעים משאבים רבים בגיוס מתנדבים לשירותיהם ובדאגה להמשך התנדבותם. המתנדבים תורמים לארגון, ומנגד נהנים מגיבוש קבוצתי, תמיכה מקצועית והכרה במעמדם. כל אלו, גורמים לתחושת סיפוק בקרב המתנדבים ומעלים את שביעות הרצון שלהם ובכך גורמים להם לחוש מחויבים יותר לארגון.

1.2 השפעות על מתנדבים

נדמה כי אין אדם השואל מדוע אנשים בוחרים לעבוד בעבודה רווחית, ששכר גבוה לצידה, אך רבים תוהים מדוע לנו להתנדב ומה המתנדבים מרוויחים ונתרמים מכך. על אף שככלל, התנדבות נעשית מתוך רצון לתת ומבטאת את "אצילותו של המתנדב", יש גם הבנה כי המתנדב עצמו מרוויח מן ההתנדבות במידה מסוימת (Painstil, 2019). מבין המיומנויות שנלמדות בפעילויות התנדבותיות, ניתן למנות את